

MIZERIJA SILI LJUDSTVO V ODPOR

DELAVSKI RAZRED V AMERIKI PRED VELIKIMI INDUSTRIALNIMI BOJI

Dve važni stavki, ki sta uvod v bodoče borbe.—Klic v
organizacijo.—Značilnost stavke avtnih delavcev

Herojskemu boju illinoiskih rudarjev proti raketirskemu u-nionizmu kot ga predstavlja John L. Lewis in suženjstvu premogovnih operatorjev so se pridružili tudi avtni delavci v Detroitu in par drugih mestih države Michigan. Ti boji in pa revolta ameriških farma-jev proti ekspropriaciji farm so najsvetlejša točka na temnem horizontu kapitalistične mizerije.

Stavke v avtni industriji so nekaj novega. V zadnjih 30 letih, odkar se je ta industrija pričela razvijati, ni bilo v nji nobenih stavk. K večjemu se je sempatam zgodilo, da so šli delavci v kakem departamentu na "počitnice", ki so trajale po en dan ali dva. Zgodovina avtne industrije pa ne pozna nobene stavke, ki bi bila paralizirala več tovarn.

Sedanje stavke v Detroitu tvorijo torej prvo poglavje delavskih bojev v tej industriji; nadaljnja poglavja bodo sledila v krajših ali daljših predledkih. O tem ni dvoma. Avtna industrija je prišla v štadij, v katerem so delavski boji neizogibni. Avtni trg se je pričel krčiti v preveliko razviti industriji, kar je poostrolo konkurenco, slednja pa trgane plašč, neredni delovnik in pa vsestransko izkoriščevanje delavcev.

Detroitiški avtni magnati — prav za prav njih sluga, ker so pravi magnati v Wall Streetu, kjer je njih sedež—so zagnali krik, da so stavke instigirali komunisti. To je že star trik in sredstvo, da se obrne pozornost javnosti od glavnega vprašanja in vstvari lincarsko razpoloženje proti stavke-jem. Pred vojno in še par let po-nejše, dokler je bila I. W. W. še pri življenju, so bili bav-bav IWW—isti, s katerim so izkoriščevalci strašili male in velike otroke, katerim pravimo javnost. Pred IWW—isti so bili bav-bav socialisti. Po vojni so to stigo podedovali boljševiki in sedaj komunisti — beseda boljševik je že precej obrabljena in nima več zgro-zilnih lastnosti.

Avtni magnati bi bili prav tako na mestu, če bi zakričali, da so stavke povzročili profesionalni agentje provokatorji,

brez katerih seveda ni niti komunistična stranka. Vsekakor pa je dejstvo, da so stavkarji zasledili plačanega špijona, ki se je bil prirnil na vodilno mesto. Da so ga pogнали iz svoje srede, se razume; obe nem pa so odstavili tudi Raymondsona, vodilnega komunisto v Detroitu. Eden razlogov v Raymondsonov incidentu je ta, da je čisto težko ločiti profesionalnega špijona od komuni-sta. V stavkah sta oba nadvse radikalna in navdušena za "di-rektno akcijo".

Za stavko so seveda odgo-vorni podjetniki—izkoris-nje delavcev v avtni industriji, ki je v tej krizi prišlo na nivoj srednjeveške eksploatacije v premogovni industriji. Če de-lavec porabi eno tretjino svoje-ga zaslužka za vozniško na cestni železnici, ko gre na de-lo in z dela, ni treba nobenega komunisto za instigiranje stavk. Instigatorji so podjetniki sami —moderni suženjdržci

Čudno v današnjem položaju je to, da ni že zdavnaj pri-čelo rebelirati vse delavstvo. V vseh industrijah: Nobena do-ba v ameriški zgodovini ni vi-dela toliko mizerije kot je po-zna sedanja in v nobeni dobi ni delavstvo tako sklonjeno "n po-nižno prenašalo svojo mizeri-jo kot jo prenaša danes. Po-dobno je bolj uprežni živini kot pa razredu, ki ima po za-konu razvoja izvršiti največjo zgodovinsko nalogo: osvobo-ditev človeštva iz kapitalisti-čne suženosti.

Več stavk, več rebelnega du-ha in več spoznanja, da se a-klobukom v roki ničesar ne do-seže. To prerojenje je listo, kar ameriško delavstvo sedaj najbolj potrebuje—enako kot kruha. In dokler ne pride do splošne upornosti med tlačeni-mi masami, toliko časa bo ame-riško delavstvo predmet tomi-lovanja, zatiranja in poniže-vanja. Dosego ne bo ničesar, niti drobtin ne.

Iz tega vidika je revoltira-nje avtnih delavcev nadvse važno. Nič manj važno tudi ni revoltiranje illinoiskih ru-darjev proti Lewis-Walkerje-vev raketirstvu.

Od rezultata tekočega boja na illinoischem premogovnem polju je veliko odvisna usoda vsen ameriških rudarjev. Njih največja potreba je organiza-cija, močna, militantna in raz-redno zavedna unija. Lewis ne bo in je nezmožen organi-zirati niti male skupine rudar-jev. Svojo organizacijo, ki je še dovolj močna delati obstruk-cije, je udinjal velikim premo-govnim operatorjem. To po-sebno pokazuje boj v Illinoisu, kjer ima v zakupu staro rudar-sko unijo Insulova Peabody kompanija. Na drugi strani pa je nova unija pokazala ves entuziazem in idealizem, ki da-nes spi v delavskem razredu te dežele. Boj illinoiskih rudar-jev bi moral biti boj vsega razredno zavednega delavstva.

"Profesionalni patrioti"

Volilni manifest socialistič-ne stranke v Nemčiji je na-zval fašistične in nacionalisti-čne voditelje, ki so zdaj na vla-di, za "profesionalne patriote". Valed tega je vlada zaplenila vse soc. liste, ki so priobčili proglas

FARMARJI V BOJU PROTI KONFISKACIJI

Kriza je udarila ne le industrialno delav-stvo nego tudi farmarje. Velik odstotek slednjih je ob svoje kmetije in večini ostalih farmarjev grozi enaka usoda. Tega se far-marji zavedajo. Ustanavljajo si razne ob-rambne organizacije in skušali so si v nno-gih slučajih tu in tam pomagati tudi z direktno akcijo. Na tej sliki je skupina farmarjev,

ki se je v severovzhodnem delu države Ohio organizirala da preprečuje prodajo zadolže-nih farm na javnih dražbah. Ker pa se to legalno brez sile ne more izvajati, so odstra-nili z dražbe upnike in potem so prijatelji farmarja na dražbi pokupili premičnine in nepremičnine za nekaj dolarjev in nato vse skupaj poklonili prejšnjemu lastniku, ki se je na ta način iznebil dolga.

MAGNATJE DEMOKRATSKE STRANKE ZA DIKTATURO.

Garnerjev načrt za poverjenje avtokratične moči no-
vemu predsedniku.—Kaj je glavni namen predloge?

Ako se volja magnatov de-mokratske stranke v kongresu uveljavi, dobe Zed. države diktaturo brez fašistične, so-cialistične ali komunistične re-volucije. Izvedli jo bodo na-mreč demokrati v zbornici po-slancev in v senatu popolnoma "legalno" z večino glasov.

Demokratska predloga dolo-ča, da se predsedniku Zed. drž-av poveri neomejeno pravico reorganizirati gospodarstvo, preurediti vladni sistem v ko-likor se administracije raznih vladnih oddelkov tiče in v slične namene.

Sedanji predsednik poslan-ske zbornice John N. Garner, ki bo po 4. marcu podpred-sednik Zed. držav, je zaeno z drugimi vodilnimi demokrat-skimi reaktorji izdelal na-črt, po katerem bo novi pred-sednik poljubno reorganiziral deželo in odpravil "depresijo".

Kdor misli, da bi diktator-ska moč novega predsednika veljala samo v gospodarskih zadevah, se moti. Predsedniku bi služila tudi za razglašanje izjemnih naredb, kakor med vojno. Politične svobodščine državljanov bi visele na niti.

Čemu demokratska stranka hoče diktaturo? Odgovor na to vprašanje je, da demokratske stranke kot take sploh ni, nego le vodstvo, ki služi Wall Streetu. Poslanci, ki se ime-nujejo demokrati, pa morajo

ponavadi glasovati kakor jim naroči vodstvo.

Če bi demokratski služabni-ki ameriškega kapitalizma ne imeli slabih namenov, jim ne bi bilo treba predloge za lega-liziranje diktature. Ker ima-po po 4. marcu v poslanski zbornici in v senatu ogromno večino, lahko brez večjih de-bat sprejmejo vse, kar je ko-ristnega za deželo. Ampak vlada namerava uveljaviti med drugimi tudi take navedbe, za-katere bi med demokratskimi poslanci ne dobila večine. Gar-ner in na Wall Streetu to ve-do, zato so za diktaturo.

Proti predlogi je precej o-pozicije posebno med poraže-nimi republikanci. Progresivni senatorji in poslanci so v zadregi. Agitirali in volili so za Roosevelta v veri, da gla-sujejo za pravega demokrata ne le po imenu nego tudi pre-pričanju. Zato je progresiv-cem zdaj nerodno, ker jih ča-ka neizogibna blamaža.

Socialistična solidarnost

Ker je Hitlerjeva vlada pre-povedala nemškim socialistič-nim govornikom govoriti po radiu, jim je socialistična stran-ka na Nizozemskem ponudila svoj čas, ki ga ima zase na obmejnih radio postajah, da iz Nizozemske povedo nemškemu delavstvu, kar mu doma ne smejo.

Barbarsko vraževerstvo v Kentuckyju

V kentuckyjskih hribih, kjer žive "Amerikanci", ki se po-našajo, da so njih predniki prišli v to deželo že davno, se dogajajo barbarstva, kakršna bi patriotični Amerikanci za-manj iskali tudi na Balkanu. Blizu Ineza v Kentuckyju je 32-letni John Mills, ki je vod-ja neke religiozne sekte, v verskih ceremonijah zadavil svojo mater, ki jo je tako žrt-

voval Bogu. To je storil vpi-ri-č svojih vernikov, ki so ob-tem prizoru glasno molili. Hri-bovskega fanatika so pozneje aretirali in zdaj se bo moral zagovarjati za zločin. Pro-sekutorji trdi, da je izvršil umor po božjem navdahnjenju in na zapoved Boga.

Tak je "white trash", kakrš-nega je mnogo v Kentuckyju in tudi drugih južnih državah.

SOC. STRANKA JE LANI NAPREDOVALA ZA NAD 16,400 NOVIH ČLANOV

Lansko leto je socialistična stranka napredovala za 6474 novih članov, kar je največji porast od leta 1919. Usanovljenih je bilo 640 novih klubov.

Se važnejše kot ta napredek pa je stalna aktivnost vseh klubov in slehernega člana. Štiri-letni načrt daje smernice vsem strankinim faktorjem—klubom in vodilnim sodrugom. In vsak član bi moral biti vodilna sila v svojem delokrogu.

Eksekutiva JSZ je na svoji zadnji seji izvolila posebni od-sek, ki bo vodil agitacijo med našim jugoslovanskim delav-stvom. Direktive dobe v krat-kem vsi klubi, na kar že sedaj opozarjamo. Zgraditev močne-ga socialističnega gibanja je naša največja naloga. To se bo zgodilo, če bo vsak član ak-tiven, kot določa strankin štiri-letni načrt.

Narodnostnemu se je pri-družil še verski boj

Narodnostnemu boju v Ju-goslaviji se je odprto pridružil še boj verskega značaja, v ka-terem imajo glavno vlogo ka-toliški svečeniki in politiki pravoslavne konfesije. Ko so se katoliški škofje sporazu-meli, da katoličanom prepove-do pristopiti v "Sokola", ker je "svobodomiselnost" organiza-cija, je završalo po vsi deželi in nastale so običajne demon-stracije proti škofu, ki je prvi izdal tako prepoved, in proti klerikalcem vobče. Klerikalce dolže, da s svojo politiko igra-ju vedoma ali nevedoma v ro-ke Mussolinijevim imperia-lističnim ambicijam. Trdijo, da katoliško cerkev v Jugoslaviji izrabljata skupno papež in Mussolini sporazumno v prilog "velike Italije".

Podržavljenje železnice

Magnatje, ki kontrolirajo a-meriške železnice, so se spri-jaznili z mislijo, da se ji stop-njema podžavi, ker jim ne pri-našajo zadosti dobička. Vlad-na Rekonstrukcijska finančna korporacija je enim program že posodila več nego so vredne, mnogim pa le malo manj.

Vprašanje združenja nemškega delavstva

Zavedajoč se kritičnega po-ložaja, je nemško delavstvo po vsej državi strnilo svoje vrste in prvič v povojni dobi je za-oril glas po skupni akciji, po-enotni fronti. Odkar je prišel Hitler na krmilo vlade, so pre-nekali boji med socialisti in komunisti in obe frakciji sta na-perili boj proti skupnemu so-vražniku — junkerski reakci-ji, ki je vzela Hitlerja v svoj tabor, da z njegovo pomočjo zdrobi močne strokovne orga-nizacije nemškega delavstva in predvsem pa socialistično in komunistično stranko.

Na sumarično akcijo Hitler-Papenove vlade, ki je prejšnji teden za tri dni suspendirala največji socialistični dnevnik "Vorwaerts" in komunistično glasil "Rote Fahne", delavstvu prepovedala vse kampanjske shode in demonstracije na prostem, razpustila pruski deželni zbor in odredila občinske vo-litve na isti dan kot bojo državnozborske volitve — na te fašistične provokacije je ber-linsko delavstvo odgovorilo z največjimi demonstracijami v zgodovini vse Nemčije.

Teh demonstracij z rdečo bakljado se je udeležilo nad 200,000 socialistov in komu-nistov. Obe frakciji sta toza-bili na svoje difference in pre-tekla boje ter fraternizirali med seboj. Pozivu socialistič-nih govornikov na enotno fronto je dvesto tisoč demon-strantov odgovorilo z burnimi ovacijami. Socialistične mase so viharno pozdravljale komuniste, komunistične mase pa socialiste. Zavlada pa je grobna tišina, ko je govornik pozval demonstrante na eno-minutni mir v "spomin po re-akciji umorjenih socialističnih in komunističnih sodrugov."

Akcija berlinskega delavstva za enotno fronto je dobila od-mev po vsej Nemčiji. Pozdrav-ljajo jo socialistične in komu-nistične mase. V Berlinu je bil izvoljen med tovarniškimi delavstvom odbor petnajstih, v katerem je osem socialistov in sedem komunistov, ki deluje za skupno akcijo. Slični od-bori so nastali tudi v drugih mestih.

Če pride do združenja obeh močnih in izbornih discipliniranih delavskih strank — in želeti je, da se to zgodi —, bo pri prihodnjih volitvah dne 5. marca nemško delavstvo na-stopilo z najmočnejšo stranko v Nemčiji. Pri zahtvi sploš-nih volitev sta dobili skupaj okrog 13 milijonov glasov.

Kljub velikemu sentimentu za enotno akcijo, pa po treba pre-mostiti marsikatero oviro, ki

izvira iz dolgih let boja med obema frakcijama. Največ je odvisno od Moskve, od tretje internacionale, ki je v prete-klosti šestokrat vodila silnejši boj proti socialismu kot proti kapitalizmu. V to jo mogoče prisilijo nemške komunistične mase, ki so s socialističnim de-lavstvom vred zadnje čase uvi-dele, da leži rešitev le v soli-darnosti.

Gotovo vsekakor je to, da v slučaju Hitler-Papenove zma-ge, bo obstoj vseh delavskih organizacij resno ogrožen. Boj reakcije je naperjen proti njim. Junkerji se zavedajo, da je Nemčija prišla na točko, ko mora preiti politična oblast ab-solutno v roke enega ali dru-gega razreda — delavstva ali buržoazije. Vsled tega je vze-la super-demagoga Hitlerja v svojo sredo. Njega rabi za rzbetje delavskih organizacij, kar je prvi pogoj fašistične diktature.

Nemški junkerji ne smatra-jo Hitlerja za pol boga, kot na primer fašisti, ki so mu pri-pravljeni slediti čez den in stran. Zavedajo se, da bi pod njegovo oblastjo ne bil po-vsem svobodni: Vsled tega so proti njegovi diktaturi — ne pa proti svoji. Ker potrebu-jejo njegove fašistične mase, so ga postavili na vlado, o-be-m pa poskrbeli, da je ostala kontrola v njih rokah. Hitler jim je le orodje in opreda.

Tega se zavedajo tudi nemški socialisti. Ob priliki ber-linskih demonstracij je bilo njih želo naperjeno proti Pa-penu in Hugenbergu, ki sta s Hindenburgom naredila in izvedla načrt "enotne fronte" reakcije in postavila Hitlerja na čelo.

V svojem pozivu na skupno akcijo vsega delavstva, kakor tudi v volilnem preglasu po-zivajo socialisti nemško ljud-stvo, naj se dvigne za obrambo svojih pravic. Iz proglasa je razvidno, da imajo trden na-men popraviti svoje pretekle zmete, ko se delavstvo polasti vlade. Razlastili bi junkerske veleposestnike, v katere vrste spadajo domalega vsi vodilni reakcionarji. Zemljo bi raz-delili med kmete in delavce. Socializirali bi tudi industrijo, pravijo v proglasu.

Za nemško delavstvo ni dru-gega izhoda kot sprava med komunisti in socialisti, se gla-se poročila iz delavskih vrst. Če se to ne zgodi, je možno, da se bo ponovila zgodovina fašistične Italije. Bolj kot ka-tera druga država stoji Nemčija pred alternativno: Sociali-zem ali fašizem.

ČERMAK BARANTA ZA SLUŽBE

Čikaški župan in demokrat-ski boss na srednjem zapadu Anton J. Cermak se je zadnji teden odpeljal v Florido, kjer je konferiral z načelnikom stranke James P. Farleyjem o razdelitvi zveznih služb. Za demokrate je to sedaj najvaž-nejše vprašanje. Farley je glavar in Don Kišot, ki ima v področju razdelitev zveznih služb—teh je od 80,000 do 150,000.

Pri delitvi služb v posamez-nih državah imajo senatorji najvažnejšo besedo. Med illi-noiskim senatorjem Lewisom in Cermakom pa je zadnje ča-se prišlo do nesporazuma.

Lewis ima svoje "zaslužne" može, katerim bi rad preskr-bel zvezne službe, čikaški žu-pan Cermak pa svoje. Če ne pride do kompromisa med lač-nimi demokrati v Illinoisu, bo najbrž zmagal Cermak, ki ima mašino demokratske stranke v svoji peeti.

Iz Washingtona poročajo, da ni bilo še nikdar tolikega navala za politične službe kot sedaj. Vsak "zaslužnejši" de-mokrat bi jo rad dobil. Nekil kongresnik je v dveh tednih prejel nad 3500 aplikacij — in na prav toliko pisem odgo-voril. Slično so oblegani vsi demokratski kongresniki, sena-torji in glavarji stranke.

DIVIDENDE SO VZLIC KRIZI SE VEDNO TAKO VISOKE KOT L. 1927

N. Y. Journal of Commer-ce je objavil statistično po-ročilo, ki dokazuje, da so a-meriški kapitalisti prejeli leta 1932 v dividendah toliko kot l. 1927, kar znači, da so te vrste dohodki za-je še vedno ogromni. To potrjuje tudi Chicago Tribu-ne z dne 4. feb. 1933 v po-sebni tabeli.

V tej deželi je vzlic ma-nipulacij z računi in kljub ogromni krizi še zme-rom nekaj bogatašev, kate-rih čisti dohodki presegajo milijon in več dolarjev. Tu-di letos jim ta profit ne uide.

Dividende v letih 1923-24 in -25 so bile povprečno več-ko še enkrat manjše nego lani. Za kapitaliste torej še ni slabih časov.

Izhaja vsak četrtak.
Izdaja Jugoslovanske Delavske Tiskovne Drušbe,
Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze
NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00;
za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.
Inocentstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu naj-
pozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev
v številki tekočega tedna.

PROLETAREC
Published every Thursday by the Yugoslav Workmen's
Publishing Co., Inc.
Established 1906.

Editor ————— Frank Zaitz
Business Manager ————— Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:
United States, One Year \$3.00; Six Months \$1.75;
Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year
\$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC
3030 W. 26th ST., CHICAGO, ILL.
Telephone: Res. 6644.

546

A. F. of L. in priznanje sovjetske Rusije

Zagovorniki priznanja sovjetske Unije upajo, da bo Rooseveltova administracija v tem vprašanju manj arogantna kot Hooverova in da bo koncem konca obnovila diplomatske odnose z Moskvo. Za priznanje delujejo ne le mnogi takozvani progresivni senatorji in kongresniki, nego tudi precej kapitalistov, ki so odvisni od trgovine z inozemstvom.

Demokratska stranka kot taka nima z ozirom na priznanje Rusije nikakega stališča. Roosevelt še tudi ni nikjer dal razumeti, kaj misli o stvari. Dejstvo je, da je Hooverova politika napram Rusiji zgrešena in kvarna za obe deželi. Roosevelt bo napako lahko popravil ne da bi to izgledalo poniževalno zanj in njegovo stranko. Za republikance pa bi bilo pač nerodno pojesti svoje prejšnje žalitve in izjave o Rusiji ter njeni vladi.

Reakcionarne patriotične organizacije še nasprotujejo, da bi ta dežela priznala "ho-ljsevič". Mnogi kapitalistični listi so začeli z gno v tej smeri. To ni čudno. Bolj čudno pa je, da je tudi predsednik A. F. of L. Wm. Green izjavil, da je ameriško strokovno organizirano delavstvo nasprotno priznanju Rusije. Jeza na ameriške komuniste še ne opraviči njegovega stališča napram temu zelo važnemu vprašanju. Saj sta tudi Hitler in Mussolini nasprotna unijam, katerih ne kontrolirata, pa ekskutiva A. F. of L. vzle temu ne propagira prekinjena diplomatskih odnosov z Nemčijo in Italijo. Čemu naj bi bila ravno sovjetska Unija izjema?

Klerikalci v zadregi

Ameriška domovina je nedavno pisala v kritiziranju družstva V boj SNPJ, da sploh ne ve, če Jugoslavija res koga zatira. Tone Grdina in ostali klerikalci, skupaj z izdajatelji Am. Domovine radevolje sodelujejo na rezijskih prireditvah. Oficielni zastopniki krajevine jih smatrajo za svojo najboljšo oporo.

Slika na drugi strani pa je naobratna. Tam so slovenski klerikalci v boju proti režimu, namreč v kolikor si upajo biti. Ko hitro kdo reče kako besedo preveč, pridejo ponj orožniki, pa magari če je to voditelj slovenskih klerikalcev in bivši ministar dr. Ant. Korošec. Korošec je izdal okrožnico, v kateri pravi, da v Jugoslaviji ni o svobode, ne demokracije in ne pravic, pač pa veliko zatiranja. Slovence si po njegovem mnenju zatirani narod ne samo v Italiji, ampak tudi v "svobodni domovini". Izrazil je svojo solidarnost z onimi med Hrvatji, ki se bore za preuredbo Jugoslavije na federativni podlagi. To je "vele-izdaja" in drja. Korošča ter več drugih vplivnih njegovih tovarišev so aretirali. Cenzura je nato pustila, da se režimska glasila udrhala p o klerikalnih izdajstvih" kolikor so hotela, katoliški listi pa so morali biti silno oprezni in napadov niti omenjali niso— kajti če se bi branili kakor bi se rad, bi jih vlada prepovedala.

Morda bodo s časoma tudi tukajšnji klerikalci in "narodnjaki" spoznali, da imajo v Jugoslaviji res diktaturo, in sicer diktaturo prav balkanskega tipa.

Nepolitična dobrodelnost

Pravijo, da so dobrodelne in pomožne akcije, ki so v tej krizi nastale na iniciativo vplivnih posameznikov in s sodelovanjem o-blasti, "strogo" nepolitične. To znači, da niso ne "demokratske", ne "republikanske", ampak oboje. Graft v njih ni izključen, kar dokazujejo škandali v pomožni akciji v Bostonu in zdaj v Chicagu, kjer so si "politišni" z vladnim denarjem na račun najbednejših med bednimi polnili žepe. Kupovali so sprjena živila po najnižjih cenah in jih v knjigah zaračunali po najvišjih. Kupovali so najslabši premož in ga zaračunali za dobrega. V knjigah so beležili plače delavcem brez da bi jih najeli. Sploh so goljufali na neštete načine. Taka je "nepolitična" pomoč demokrate in republikanske stranke.

DELO V MRAZU PO SNEŽNIH NEVIHTAH

Ko je v Chicagu nedavno padlo mnogo snega, je bilo treba veliko novih delavcev. Ponudila jih je vladna pomožna akcija, ki naj bi počistila ulice in ceste snega v protiuslugu za prejšnjo podporo. Temu se je upr- la unija delavcev za čiščenje cest, prvič, ker

tak način najemanja delavcev poslabšuje življenske razmere in drugič, ker se z njim spravlja vse delavce v krušne vrste. Na sliki je skupina delavcev, ki za prejeto podporo čistijo ulice in porivajo na stran poti avte, ki so v nevihti obšli v snegu.

Priredba v prid Prole- tarca.—Marxova spo- minska slavnost

Chicago, Ill. — V nedeljo 26. mar- ca bo imelo slovensko občinstvo v Chicagu priliko prisostvovati spominski slavnosti, ki jo priredi klub št. 1 ob priliki 50-letnice smrti največje- ga socialnega inženirja Karla Marxa. Ves spored ne bo samo začinjen, ki bo nudil občinstvu mnogo duševnega užika, nego tudi skozinskih agitatorjev, bodisi za naše gibanje v splošnem, kakor tudi za Proletarca, kateremu je namenjen prebitek priredbe.

Na sporedu bo enodejanka o delu agitatorjev za naš delavski tisk. Da- je prvor iz življenja Karla Marxa. Govor k 50-letnici smrti Karla Marxa. Angleška enodejanka so- cialne vaspine. Deklamacije. Pevske točke, ki jih bosta predvajala socia- listična zbora "Sava" in "Karl Marx" (čelški zbor).

Vstopnice so po 40c in se dobe pri članih in članicah kluba št. 1, v u- radu Proletarca, pri prijateljih kluba in lista, ter pri tajniku Petru Berniku. Redijo sporedu ima Frank Zaitz s sodelovanjem drugih članov dramekega odseka, odzora pevskega zbora "Save" in J. Ovna.—P. O.

"Glavni dobitek"

Chicago, Ill. — V Lipahovi kome- diji "Glavni dobitek", ki jo je 5. feb. vprizoril klub št. 1, stoji v ospredju Boštjan Brvar, profesor v pokolu. Svoje križe in težave raz- laga včasih svetnikom na steni, včas pa svojim ljudem. Denarja mu manj- ka. Ko pa zadene v loteriji glavni dobitke, se takoj nazvanje "bogata- škaga duha", kupi si sportno obleko, igra tenis, sobo okraši z umetniški- mi slikami in se navdušeno "uživlja v nove razmere." Tudi njegova žena se trudi postati gospođa dama, in hoče, da se jo smatra za eno izmed višjih krogov.

Ampak stvar z dobitkom je bila pomota. Brvar in žena padeta "iz višjih krogov" spet nazaj na snako mesto s svojimi ljudmi. Nakopal si je dolga, ki ga ne more poravnati. Tedaj Brvar filozofira zoper denar, ki je kriv veliko hudega. Ko pa mu sporedu, da pomota ni bila pomota—da je dobitke v resnici zadel, se spet ves razveseli, denar kajpada vzardočeno vzame, le tisto o denar- ju pravi da ne prekliche.

Njegova izjavjanja o mamozu, ki mu jih je dodala na koncu igre men- da režija, pa ne soglašajo z ostalo vsebino te komedije.

Razen Brvarja in njegove žene je v igri devet drugih vlog. Ene pred- stavljajo prav zanimive tipe.

Profesorja Brvarja je igral Andrew Miško, ki je bil tudi režiser pred- stave. Miško je naš stari znanec na odru. Svojo vlogo je dobro rešil in v nekaterih prizorih je bil izborn.

Vlogo njegove žene Matilde je imela Minnie Omahan. Govorila je lepo in razločno, česar se na naših odrih pri mnogih pogreša. Njeno vlo- go pa je kvarilo to, da je bila za tip žene tega profesorja premlada. V mimiki in v nastopih je bila na mestu.

Johnny Kochevar, tu rojen sloven- ski fant, je igral njeguna sina Brankota. Predvajal je svojo vlo- go tako dobro, da me je iznenadil.

Domača zabava na West Allisu

West Allis, Wis. — Dne '8. fe- bruarja ob 8. zvečer priredi druž- štvo št. 24 SSPZ domačo zabavo v South Side Turn dvorani, 725 W. National ave. Vstopnina za moške 60c in za ženske 40c. Prigrizek in pijaža pr- sta. Igral bo Martinškov orkester. Potje ne bo manjkalo. Vabjeni vsi. Vincent Fazelj.

Nashe prihodnje prireditve v Clevelandu

Cleveland, O. — Slovenskemu de- lavstvu v Clevelandu naznanjamo, da bodo imele soc. organizacije v prihod- njih tednih sledeče prireditve:

V nedeljo 19. marca bo imela lo- kalna soc. stranka bazar v Slov. nar. domu na St. Clairju.

V soboto 1. aprila bo v Slov. nar. domu koncertna veselica soc. pevke- ga zbora "Zarja".

V ponedeljek 1. maja bo v Slov. nar. domu na St. Clair Ave. pod po- kroviteljstvom soc. stranke prvo- majska manifestacija.

Rezervirajte si datume za poset o- menjenih prireditev.

John Krebel.

Ivan Molek bo predaval v klubu št. 1 JSZ

Chicago, Ill. — Veliko se govori in piše o inflaciji in deflaciji, o zla- tem standardu, inflaciji kredita, o ogromnih dolgovih itd. Potrebno je, da se tudi delavci pouče o finančnem sistemu v kapitalistični urebli, če- tudi sami nimajo denarja. Prav zato pa jim finance prizadevajo veliko skrb.

O denarnem sistemu bo predaval v klubu št. 1 v petek 24. februarja s. Ivan Molek. Seja se prične ob 7:30, zato, da bo regularni dnevni red kmalu končan in ostane dovolj časa za predavanje in diskuzijo. Vstop imajo tudi nečlani. — P. O.

Iz tragedije naših zlato- iskalcev

Iz Pioneerilla, Ida., nam poročajo, da je Joe Zlogar, ki je ustrelil Lou- a Painicha, obtožen umora prve vrste. Zlogar se nahaja v zaporu v Boise, Ida. Njegova obravnava se prične 30. aprila. Painich je bil ustreljen v prisotnosti neke tretje osebe, katero pa obtoženec še ni izdal.

Pričakuje se, da bo obravnava po- kazala zakulisne boje radi Comeback Mining kompanije, ki je bila prišla pred par leti v slovenske roke— v posest nekaterih premožnejših Cle- velandčanov. "Zlata majna" je njim

Čelški del. pevski zbor "Lyra" priredi koncert skupno s kozaškim zborom

V nedeljo 26. februarja ob 3. po- poldne priredi znani čelški delavski pevski zbor "Lyra" v Chicagu kon- cert, na katerem bo sodeloval tudi svetovno-znani ruski kozaški zbor. Prebitek koncerta je namenjen čel- škim dobrodelnim ustanovam. Vršil se bo v Auditoriumu teatru.

Mnogo čelških Slovencev je že čulo "Lyro" na njenih koncertih. U- stanovljena je bila l. 1890 in se raz- vila v enega najboljših moških zbor- rov na osrednjem zapadu. Gostovala je še dvakrat v Evropi. Šteje nad 60 pevcev.

Ruski kozaški zbor ima neoporočen sloves, da je najboljši moški pevski zbor, kar jih nastopa na ameriških koncertih. Ko je bil na koncertni turi v Franciji, Angliji, Nemčiji in drugje v Evropi, je dobil povsod velikanstvo udeležbo.

"Lyra" in kozaški zbor bosta predvajala čelške, ruske in nekaj dru- gih slovenskih pesmi. Malo je takih prilik, kakršna se nudi slovenskemu občinstvu v Chicagu v nedeljo 26. februarja. Vstopnice so po \$1.66, \$1.10, 88c in 55c. Vsi sedeli so re- zervirani. Auditorijum teater, ki je bil dolgo let dom čikaške opere, ima fino akustiko, ki je kakor nalašč za take koncerte.

Bazar soc. stranke

Chicago, Ill. — Dne 24., 25. in 26. februarja prireja socialistična stran- ka okraja Cook na 3252 W. North Ave. bazar, na katerega so vabljene vsi člani in drugi prijatelji našega gibanja. Vstopnice so samo po 15c in so veljavne za vse tri dni. Na

Fašistični kancelar uvaža diktaturo

Nemški kancelar Adolf Hitler zatira po vzgledu Mussolinija socialistič- no in komunistično časopisja. Cenzura vsi kakor mora nad vsem opo- zicionalnim tiskom. Radio postaja služijo zdaj samo fašistični stranki. Vsi Hitlerjevi železni peti, kateremu pomaga vsa kapitalistična-monar- histična reakcija, pa bo Hitlerjevim fašizmom nakana spodbita, kajti de- lavstvo v Nemčiji se ni začelo zanimati za socializem šele včeraj. Na sliki je Hitler, ob množici zastav, ko govori ob grobu ubitega fašista.

Zgodovina delavskega gibanja na Slovenskem

PRIREDIL ANTON KRISTAN

(Nadaljevanje.)

Kongres je odobril, da se tudi za naprej izdaja "Delavec" za železničarje. Na pred- log slov. delegata Marna je odobreno, da se protokol kongresa izda tudi v češčini, pol- ščini in slovenščini.

Ta kongres je bil zanimiv tudi po govornih posl. E. Pernerstorferja, ki je plediral za narodnostno lojalnost in versko strpnost ter sodruginje Nötscherjeve za enakopravnost žen.

XXV.

"Delavec."

V "svojih spominih" pripoveduje M. Čo- bal, da je slovenski delegat iz Hainfelda pri- nesel 40 fl. za ustanovitev slovenskega lista. In res sta izšla potem v Ljubljani "Ljudski glas" in "Zora" pod uredništvom Grabljeviča in Brozoviča, ki pa sta doživela le par izdaj. Državni pravnik je lista hudo penil.—V Tr- stu je izdal Ludvik Zadnik 9 števil Delav- skega lista.

Prva št. "Delavca" pa je izšla 2. nov. 1898 v ljubljanski Narodni tiskarni. Urednik je bil Jaka Simnovec, izdajatelj Anton Grab- ljevič. Odg. urednik je bil tisti, ki je lažje šel v zapor. Po 15. juliju 1894 se je preselil Delavec v Zagreb, ker ga je Narodna tiskar- na pod različni pretekami nehala tiskati. V Zagrebu ga je penil Khuen Hedervaryjev režim, tako, da mu tam ni bilo obstanka.

10. julija 1895 se je preselil "Delavec" na Dunaj. Naslov je bil tak-le:

DELAVEC.

Posamezna številka 6 kr.

Glasilo slov. promet služabnikov in obrtnij- skih delavcev.

Izhaja vsakega 1., 10. in 20. dne v mesecu. 13. šte. Dunaj. 10. julija 1895. III. leto. Prečitane številke ne zavreči! Naprej dati! Razširjati!

Lastnik lista je strokovno društvo prometnih služabnikov avstrijskih. Izdajatelj in odgo- vorni urednik Josip Zavrtanik. Tiskarna Friderik Martinek na Dunaji X., Senefelder- gasse Nr. 7.

V uvodniku pa beremo sledeče:

Beseda v slovo.

Z današnjo številko prične "Delavec" iz- hajati po trikrat na mesec, a ker preide v last strokovnega društva avstr. železničarjev, preneha biti političen list. Razni vzroki so me napotili, da sem odstopil od uredništva "Delavca" in prepuščam svoje mesto sodru- gu Zavrtniku, kateremu v interesu dobre stvari želim obilo uspeha.

Toda preden položim svoje pero kot ure- dnik "Delavca" iz roke, moram spregovoriti nekoliko besed o potu, po katerem nam je korakati, ako hočemo priti do pravega uspe- ha.

Slovensko delavsko ljudstvo še ni spoznalo vrednosti organizacije in prave ljudske knji- ževnosti. Temu se tudi ni čuditi. Stoletja bil je Slovenec tlačan in na ta duh tlačanstva tiči še danes v njemu, da se pusti mirno iz- koriščati in trpi z oslovsko potrpežljivostjo krivice in zaničevanja, katera se mu po vseh krajih godijo.

In njegovi "prijatelji", domači farji in fa- šiliberaleci ga v njegovem hlapčevstvu še pod- pirajo, mesto da bi mu v resnici pomagali do svobode in neodvisnosti.

Dramiti in neprestano bodriti naš narod ter mu kazati pota do zlate svobode, je na- loga naše delavske književnosti.

Slovenec ljubi svoj rod in dom do skraj- nosti in se nerad loči od domače grude, ako- ravno mora na njej veliko gorja prestati. Tu- di to je popolnoma umevno. Slovenec je bil vedno pripravljen iti v boj za svoj dom in premnogo je že preli krvi, kakor da bi si kdaj pustil vzeti ljubezen do svojega roda.

Toda minuli so turški napadi in naš kmetič zamore v miru obdelovati svoje polje. Ni se mu treba več bati nikakega sovražnika in lahko bi v miru živel. Toda pred napadi vna- njega sovražnika vendarle ni varen naš kme- tič, niti delavec—to je pred izkoriščanjem domače buržuazije. In mej tem, ko so bili napadi vnanjega sovražnika le redki, uničuje gospodarstveno hlapčevstvo, politična brez- pravnost, umetno gojeno sovraštvo od drugih narodov in verski fanatizem fizično in mora- lično, kakor taven strup naše ljudstvo.

Ker nedostaja resničnih sovražnikov, u- stvarili so mu jih umetno. Raz lec, zborov, v društvih in sploh pri vsaki priliki uči se ga sovražiti, strasno sovražiti ljudi, kateri so njegovi bratje in kateri se od njega ne razlo- čujejo drugače, kakor kvečjemu po narod- nosti.

Posledica temu je duševna zaostalost, na- rodna podivjanost, predvsem pa brezbržnost za svoje stanovske interese.

Tu je naša dolžnost, da poučimo ljudstvo, da se ne bode dalo izkoriščati v sebične na- mene svojih farskih in narodnih psevdovod- teljev.

(Dalje prihodnj.)

P. ZOLA:

RIM

Prelovenil Ethin Kristan.

(Nadaljevanje.)

Oj, koliko se je storilo napak, koliko se je prelilo krvi zaradi tega klica, zaradi tega bojne klica, tega klica vdanosti in zaslepljenosti, čigar urednik je bilo obnovilo čase največjega trpljenja! Razdražil je Pierra in ga napotil, da je zapustil ožer, kakor da je hotel usteči nalezljivost malikovalstva. Ko se je izpred se pomikal mimo, je izkušal v stiski, v neprestanem zaglušujočem hrupu množice izginiti skozi levo stransko ladjo; ker pa je moral opustiti upanje, da bi na ta način došel na ulico in se hotel izogniti divjemu pehanju pri izhodu, se je domislil, da bi porabil stranska vrata, pa je pobegnil v vežo, odkoder drže stopnice na krov. Pri teh vratih je stal cerkovnik, ki je bil ves zmeden in vzhlel od krasne predstave; trenotek je pogledal Pierra, ne vedoč, ali naj ga zadrži; ali pogled na talar in najbrže se bolj silna razburjenost ga je napravela blagodušnega. Z negotovo kretnjo je pustil Pierra mimo; ta je takoj pohitel po stopnicah, da bi zbežal, da bi se vzpel višje in višje, da bi došel do miru in pokoja. In nenkrat je vrtinilo vse; zidovi so zadušili klic, in bilo je, kakor da je ostal v njih le njegov trepet.

Stopnišče je bilo pripravno in svetlo, posamezne stopnice široke, tlakovane, in so se končale v nekakšnem stolpu. Ko je došel na strehe ladij, je bil vesel, da je bil zopet na soncu, na čistem svežem zraku, ki je vel tam kakor na prostem polju. Začuden je s svojimi pogledi objel to ogromno silo svinca, cinka in kamna; bilo je kakor posebno zrač-

no mesto, ki je tukaj pod modrim nebo živel svoje posebno življenje.

Videl je cerkve, zvonike, terase, celo hiše in vrtove — s cveticami okrašene hiše delavcev, ki so zaradi večnih popravkov trajno stanovali na baziliki. Posebno maloštevilno ljudstvo živi tukaj in dela, ljubi, je in spi. Približal se je okraji, da bi od blizu videl ogromne kipe izveličarja in apostelnov, ki nadvsejo pročelje nad trgov sv. Petra; pa šest metrov visoke velikane je treba neprenehoma popravljati, od krepkega zraka napol izgledane roke, noge in glave se drže trupel le še s pomočjo cementa, spon in drogov. Ko se je sklonil, da bi pogledal čez kup rdečih streh Vatikana, se mu je zazdelo, da se dviga a trga do njega klic, pred katerim je zbežal. Urno se je vzpel po stopnicah, ki je držal na kupolo. Med zunanjo in notranjo steno kupole je najprej imel stopnice; potem so prišli tisti, posevni hodniki, pa tuintam par stopnic.

Enkrat je radoveden odprl neka vrata in je prišel tako zopet v baziliko; bil je šestdeset metrov visoko od tal, na ozki galeriji, ki se je bočila v krogu tik pod frizom, kjer so po sedem čevljev visoke črke sestavljale napis: Tu es Petrus et super hanc petram. In ko se je opri na kornice da bi pogledal v strašno votlino pod seboj, z izgledom na stranske in prečne ladje, ga je blazni klic tam doli mrgoleče ogromne množice silno udaril v obraz. Dalje gori so se zopet odprla vrata in bil je na drugi galeriji, zdaj nad okni ob začetku blestevih mozaikov; od tod se mu je množica zazdelo manjša, oddaljena, kakor izgubljena v vrtoglavlju brezdnju, kjer so bili velikanski kipi, altar konfesije, krasno Berninijevsko nebo videti le še kakor igrače. Kljub temu je dopiral klic še gor, ta bojni in oboževali klic, ki ga je bičal kakor divji vihar, čigar sila narašča, čim dalje hrumi. Vzpeti se je moral še višje, do zunanje galerije s svetilko, ki je štrlela naravnost v nebo, če ga ni hotel več slišati. (Dalje prihodnjič.)

Adam Milkovič:

Smola kapitalista Mejača

(Nadaljevanje.)

"Mogoče se vaši hčeri, slavno sodišče!" je strogo pogledala sodnika.

Sodnik jo je opomnil, da sodišča nimajo hčera, če pa je mislila s temi besedami njega, jo opominja, da njene besede nikakor niso na mestu in se najmanj zato, ker je on samec.

Toda teto Jano ta sodnikova opomnja ni vznemirila. Ona vztrajno zahteva za svojo nečakinja zadoščenje po zakonu, odnosno odškodnino za otroka. Tudi je pričela kriliti z rokami in je bila sploh zelo glasna.

Na vprašanje, odvetnika, dali ji je Peter Mejač z besedo rekel, da se namerava poročiti s Suzano Poženelovo, pravi teta Jana, da imena Suzana ni omenil, da pa je to popolnoma jasno, ker ako bi se ne čutil krivega, bi ne bil plačeval za otroka in sploh ne prišel na obisk.

Zaprisežejo tudi Suzano. Njena izpoved je slična tetini, le da govori Suzana mirno in potihlo ihti.

Gospod Petelin ve povedati isto kakor teta Jana. Tudi on se ne razburja. Med izpovedovanjem pokaže z nasmehom na Petra Mejača: "To je po mojem mnenju pravi tip zapeljivca neizkušanih deklet, avtor svojevrstnega dvoženstva."

Peter Mejač se smehlja. Z njegovim zagovornikom si časih pomežikneta, gotovo ima-

ta pripravljeno uspešno obrambo. Na Silvinih ustih leži posmeh. Suzana zajoka glasneje, tudi teta Jana si mane oči, dočim otipava mali Peter klopi in se ozira po dvorani.

Pred sodnika stopi Peter Mejač. Eleganten je, poročna obleka mu prav dobro pristaja. Govori mirno.

"Torej vi ostanete pri svoji prvotni izpovedi?" vpraša resno sodnik in dvigne svoj izredno dolgi kazalec.

"Da."

Sodnik postane nemiren in v njegovih očeh je opaziti prikrit srd.

"Dokažite!"

Peter Mejač se obrne k zagovorniku dr. Berčetu. Tišina. Suzana ne joka več in tudi teta Jana molči. Odvetnik Berce si je omislil svoj obrambni govor zelo kratko. Med njim se je časih celo namuznil, končno pa rekel:

"V dokaz resnice, izvolite pregledati ta izpričevala!" Položil je pred sodnika troje belih papirjev, potem pa se skoro glasno nasmejal Suzani.

Sodnik ostrmi. Odloži papirje, zapči oči v Suzano Poženelovo in več trenutkov molči. Potem znova strmi v papirje in se bliskovito dvigne: "Tako!" Njegov glas je kakor grom. Potem pokliče Suzano tik pred sebe in strmi vanjo. "Čigav je otrok?"

Suzana molči. "Govorite! Čigav je otrok?" Suzana glasno zaihti. Go-

spod Petelin postane bled ko stena... v dvorani nastane nemir. Peter Mejač se smehlja, teta Jana se dviga s sedeža in nerazumljivo mrmra. Anton Petelin jo skuša miriti pa jo tlači nazaj. Silva zaihti, z rokami vije torbico in Petru Mejaču ne da odgovora... Prvi izhod ji je zaprt? Kaj bo storila sedaj? Po nekaj minutah splošnega nemira dvigne sodnik eno polo za drugo in čita:

"Peter Mejač, bivši bančni ravnatelj, je bil danes tu uradno preiskani. Pri preiskavi je bilo ugotovljeno, da je vojni invalid in kot tak vsled izstrelka sovražne granate — popolnoma neplodovit..."

"Pardon!" se oglasi Peter Mejač. "Urinila se je mala pomota — ne izstrelke granate, ampak konec ponve — je bil!"

"To ni važno!" je ljubeznivo pripomnil sodnik. Potem je prečital še ostala dva zdravniška izpričevala, se obrnil ogorčen k Suzani in ji rekel: "In vi ste..." Pokazal je na sveče in Boga.

Suzana se zgrudi. Teta Jana plane iz klopi, udari nekajkrat ob Suzani z nogo ob tla in odhiti iz dvorane. Zdi se, da ji je stvar postala popolnoma jasna. Spotoma krili z rokama in odbija celo Antona Petelina, ki hiti za njo, menda jo hoče pomiriti.

Peter Mejač stopi k Silvi:

"Kaj sem ti pravil? A?"

Silva je vznemirjena. Petru Mejaču ne da odgovora in topo strmi vanj. Izid jo je bil iznenadil.

"Kaj sem ti pravil!" je ponovil Peter Mejač začuden nad Silvinim ponašanjem. "Sedaj me razumeš?"

"Ra-ra-razumem..." je iztrgala ona.

Potem je stopil k Antonu Petelinu in mu stisnil roko: "O dvoženstvu pa bomo še spregovorili. Zbogom!"

(Dalje prihodnjič.)

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN AND SURGEON

OFFICE HOURS AT
3724 W. 26th Street
1:30—3:30—6:30—8:30 Daily
Tel. Crawford 2212.
at 1858 W. 22nd Street
4:30—6:00 p. m. daily.
Tel. Roosevelt 1695
Wednesday and Sunday by appointments only.
Residence Tel.: Crawford 8440
If no answer—Call Rockwell 9300.

STAVKA V DETROITU NI MANEVER

Stavka v Briggsovih tovarnah v Detroitu, kjer izdelujejo vrhna ogrodja (kočije) za Fordovo in vse druge kompanije, ni bila manever, kakor je od kraja zatrjeval Henry Ford. Delavci so se podali v boj, ker so postale delovne razmere pri Briggsu nesposobne. Vred te stavke so preostali obratovati tudi Fordove tovarne, ker ni bilo ogrodij. Na tej sliki na desni je stavkarski pred Briggsovo tovarno pretepli.

Tatinska obrt v Chicagu

Policijska statistika izkazuje, da so vzeli vlomilci in roparji v letu 1932 v Chicagu denarja in blaga v vrednosti \$4.115.156. Od tega je bilo \$1.408.047 v gotovini.

Zdravja ni preveč

Posebna komisija, ki je izdala obširno poročilo o zdravstvu v Zd. državah, je ugotovila, da je 25.000 zdravnikov odveč. Vseh zdravnikov, ki imajo licenco, je 156.140, ali eden na vsakih 780 ljudi. Komisija pravi, da bi zadostoval eden na vsakih 1.200 prebivalcev. Ker mnogo ljudi nima denarja za zdravnike, zdravila in bolnišniško oskrbo, je zdravja veliko premalo, četudi je tisoče zdravnikov več, kot bi jih potrebovali.

Vsakdo je dolжник

Federalna vlada Zd. držav dolguje nad dvajset milijard dolarjev, ali \$167.30 na vsakega prebivalca. In to niso edini dolgovni.

Seja v Kenmore, O.

Kenmore, O. — Prihodnja seja kluba št. 232 JSZ se bo vršila 17. februarja ob 7. zvečer v Kenmore v klubovih prostorih na Manchester Rd. Udeležite se je! Privedite somišljenike, da pristopijo v klub. Čim več nas bo, toliko jačji in aktivnejši bo klub, in to bo uspeh za naselbino in vse delavstvo. — Tajnik.

"Postrežite si z najboljšim"

IZREDNA PONUDBA:

PET FUNTOV
"BURLEY BEST"
TOBAKA ZA \$1.00

Naturni Kentucky Burley tobak za pipe, cigarete in zvečenje. Najboljši ki se ga more dobiti. Prost vseh kemikalij in potvar. Ne lepih rib in okrasov na ometih, pač pa kakovost in te v obilici.

Pet funtov vsebuje za 50 vrečic, ali 40 zvitkov tobaka za zvečenje. Od pridelovalca do konsumenta. Pošljite nam \$1.00 in mi vam bomo takoj poslali 5-funtni zavoj "Burley Best" tobaka.

INDEPENDENT TOBACCO GROWERS ASSOCIATION
207-208 McClure Building
FRANKFORT, KENTUCKY

KANCELAR, TODA NE ŠE

"PRAVI DIKTATOR!" Adolf Hitler je postal kancelar, ni pa še diktator Nemčije. On upa, da ima večino

ADOLF HITLER

ljudstva na svoji strani in zato je parlament razpustil ter razpisal nove volitve, ki se vrše 5. marca. Hitlerjev namen je Nemčijo "legalno" osvojiti za fašizem. Pomagajo mu nacionalisti in tudi predsednik Hindenburg mu je postal naklonjen.

Priporočila se

slovenski pogrebnik

W. J. KOZAR

Ambulanci voz in točna postrežba v vseh ozirih.

214 Main St.
West Aliquippa, Pa.
Tel. Aliquippa 136.

"New Leader"

angleški socialistični tednik.

Ishaja v New Yorku. Naročnina \$2 na leto, \$1 na pol leta. Najboljše urejanje angleških socialističnih listov v Ameriki. Mnogo slovenskih delavcev ga čita. Naročite si ga tudi vi. Naročnina sam sprejema "Proletarce"

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.

Naročite si dnevnik

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00.

Ustanovljajte nova društva. Dolet članov (le) je treba na novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILL.

Skupne delavske demonstracije na Dunaju

Na Dunaju je dne 11. feb. demonstriralo nad 60.000 socialističnih delavcev proti fašistični reakciji v Nemčiji in Avstriji. Demonstraciji so se pridružili tudi komunisti.

Rumunija na vulkanu

Kralj Karl je Rumunijo čisto zavozil in ljudska nezadovoljnost kipi. V začetku februarja je vlada izdala izjemo naredbi in proglasila preki sod. Orožništvo in vojaštvo zatira upore, ki se spontano pojavljajo.

Žlodejstva nemških fašistov nad delavstvom

Hitlerjeva vlada v Nemčiji je takoj v početku svoje volilne kampanje prepovedala socialistični dnevnik Vorwaerts skozi tri dni in nato nvedla nad njim najstrožjo cenzuro.

Z enako prepovedjo je udarila po socialističnih dnevnikih v Kolinu, Hanoveru, Breslavi in drugih mestih.

V Prusiji je zatrla ustavno vlado in jo nadomestila z dik-

Priredbe

APRIL.
JOHNSTOWN, PA.—Vesela in igra dr. "Naša sloga" št. 600 SNP. v soboto 1. aprila 1933. V Slov. del. domu na Moxham.

Opomba: Cena objavam v tej rubriki je \$1.00 za cel čas, to je do datuma priredbe. Vabimo podporni in druga društva, da oglašajo svoje priredbe v tej koloni.

Milwaukee Leader

Najboljši ameriški socialistični dnevnik. Naročnina: \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na tri mesece.
Naslov: 540 Johnson Ave. MILWAUKEE, WIS.

Royal Bakery

SLOVENSKA UNIJSKA PEKARNA.
ANTON F. ŽAGAR, lastnik.
1724 S. Sheridan Rd., No. Chicago, Ill.
Tel. 5524.
Gospodinjstvo, kuharstvo in trgovinski kruh in nalo posluha.

Park View Wet Wash Laundry Co.

FRANK GRILL, preds.

PRVA SLOVENSKA PRALNICA V CHICAGU.

Naši vozniki pobirajo perilo po vsem mestu, Ciceru in Berwynu in dovažajo čistega na dom.
TOČNA POSTREŽBA. DELO JAMČENO.
Telefoni: Canal 7172-7173.

1727-1731 W. 21st St. CHICAGO, ILL.

SUNSHINE — FRESH AIR AND GOOD PURE MILK

Balance Your Daily Diet With

WENCEL'S DAIRY PRODUCTS
GOOD PURE MILK
IT PROTECTS YOUR HEALTH

2380-82 BLUE ISLAND AVE. — Phone Roosevelt 3673

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

NARODNA TISKARNA

2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILL.

Naš tiskarni v Slovenem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Anglijskem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce.

TISKOVINE

SLOVENSKA UNIJSKA TISKARNA

ATLANTIC PRG. & PUB. CO.

2656-58 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Tel. Lawndale 3012

A. H. Skubik, preds. — J. F. Kerecky taj.

V naši tiskarni so tiskane "Proletarce".

taturo pod vodstvom von Pa-pena.

Fašisti so med drugim umorili socialističnega župana mesta Strassburg.

Proti komunistom postopajo enako brutalno.

To so le nekateri izmed številnih zločinov, ki jih v imenu reda in mira izvršuje vlada fašistične reakcije.

Ali ste naročnino že obnovili?

VARUJTE SE "FLU"
In sovražnice števila, pije-nice! Čuvajte se prehlada in skrbite za redno do-va-nje črevesja; rabite redno **TRINERJEVO**
GRENKO VINO

Res. tel.: Rockwell 2816

Dr. ANDREW FURLAN

DENTIST
Phone: Roosevelt 1695-1696

1855 W. 22nd St. Chicago, vogal Lincoln Ave.

Office hours:
9-12 A. M. 1-5 and 6-8 P. M.

Wednesday, Thurs. and Friday, and Sat. all day and evenings.

Waukegan office at

424-10th St., Tel. Ontario 7213

Office hours: Monday, Tuesday

and Wednesday

and Friday

and Saturday

and Sunday

and Monday

and Tuesday

and Wednesday

and Thursday

and Friday

and Saturday

and Sunday

and Monday

and Tuesday

and Wednesday

and Thursday

and Friday

and Saturday

and Sunday

and Monday

and Tuesday

and Wednesday

and Thursday

and Friday

and Saturday

and Sunday

and Monday

and Tuesday

and Wednesday

and Thursday

and Friday

and Saturday

and Sunday

and Monday

and Tuesday

and Wednesday

and Thursday

and Friday

and Saturday

and Sunday

and Monday

and Tuesday

and Wednesday

and Thursday

and Friday

and Saturday

and Sunday

and Monday

and Tuesday

and Wednesday

and Thursday

and Friday

and Saturday

and Sunday

and Monday

and Tuesday

and Wednesday

and Thursday

and Friday

and Saturday

and Sunday

and Monday

and Tuesday

and Wednesday

and Thursday

and Friday

THOUSANDS OF HIGH SCHOOL VICTIMS OF CAPITALISM

Graduation from the high school or any other school is a sort of sacred epoch in a boy's or girl's life. It is one of those elevations that rise out of the level plain of life, to be looked back upon throughout the future years while many minor incidents are forgotten.

It ought to be a happy time, carefree except for the inevitable sorrow that results from parting with associates and familiar scenes. There should be no harassed forebodings about the possibility of finding something to do after graduation.

For those who want to go to higher educational institutions, and whose parents are financially able to send them, the problem is not imminent. For the others it is a cruel apprehension and will soon be a hideous reality.

Some of the boys, and likely some of the girls, will probably go out on the road as bums, joining the hundreds of other boys, girls and families, who are living that kind of a life—if it can be called living.

Others will look in vain for work. They will deteriorate through idleness, like so many of their elders. Leisure is a fine thing; but idleness is a bad thing.

Society has committed a crime against these young people, just as society has committed a crime against the young gangsters.

The middle and older generations of people in the United States have failed. They did not do the right thing by the young. They did

not use their complete power to establish an ideal society in which the ideals of youth would fit like hand in glove. They could have done it, but they didn't. The Socialists continually urged them to do it, but they ignored the plea.

And so, the graduates are thrown into a world that is in a bad mess.

We hope they will use some of their idle time to understand why it is in a mess—for undoubtedly not many of them have been taught the reason in school—and we

hope they will see to it that the generation which follows them shall be given a better deal.

In the meanwhile, the federal and state governments, which have the power to tap the swollen pockets of the rich, ought to provide the wherewithal to keep young people, all over this country, in school throughout the period of the depression, so that they would not deteriorate nor go in for gangsterism or other evil ways.

The Milwaukee Leader.

A DARK PROSPECT

BY NORMAN THOMAS

Congress will soon find that we can't drink ourselves into prosperity or even into a balanced budget. It will wrangle over budget-balancing, give it up in despair, and resort to some sort of inflation, probably monetary inflation which must be on a huge scale to be effective. This inflation will get out of hand and a cry for organization will go up. Then with increasing volume the chorus will swell: Give us a dictator or a group dictatorship!

Heretofore our fake two-party system has served its masters well. They can say, "If you don't like our like try out Mike." They have been fairly safe while the people said, "Hoover is my shepherd, I shall do nothing but want."

If instead of Hoover the masses had said "Wall Street" it might be different and dangerous for our masters. But when Congress gets political paralysis, in the midst of de-

pression, big business will abandon the fake two-party system and will look around for a demagogue with whom to make a working agreement. He will give the workers just enough to keep them quiet. This forecast is not a statement of inevitability; circumstances may change it.

This drift to Fascism is the thing Socialists must fight. To fight it we must build the party. I am glad to report that the interest wherever I have been is almost as great as in campaign time and that our locals are, to an encouraging degree, keeping on the job. We are terribly hampered by lack of funds. That national \$50,000 budget must be raised.

Day by day it is clearer that nothing can be done without lightening the debt burden which last year took half the national income. Today the capitalist system is lightening its load by the cruel and crude surgery of ruthless deflation of wages and wholesale foreclosure. Tomorrow, after wages are well down, it may start an inflation which will wipe out small savings and insurance policies, measured in dollars, and will leave wages hopelessly lagging behind prices.

FIDDLING WHILE PEOPLE STARVE

Phenomenal Growth of Our Movement in Michigan.

The Michigan State Socialist convention was held January 28 and 29, in Lansing, our Capitol city. No other place could have been more appropriate, considering that our newly elected Democratic machine, headed by our "Deer Hunter Governor", was pondering upon the momentous questions of the day. The legislature was in full session, in what direction—the devil knows! While the legislators were supposed to be devising ways and means of alleviating the miserable conditions due to the depression—along came four of our wise solons with a proposal to authorize the use of spears, jacks and trammel nets for the taking of suckers, mullet, red nose carp, gar pike and non-game fish during April and May from certain parts of the Tittabawassee river. Baskets full of this kind of rubbish has been introduced which was only another trick to sidestep important issues. The Socialists have for some time suspected something fishy in our legislature.

A block away from this nest of political parrots we were having our convention. It was heartening to see the encouraging number of delegates, everyone eager to get down to business.

The first day was devoted mainly to the election of officers and committees and submission of the state constitution for discussion. Unionism took a large part of our discussion, especially that the Socialist party work within unions for the purpose of organizing industrial workers into a powerful body.

One of the most encouraging features was the keen participation of our upstate delegates. Most of them represented the farming element which has just begun to wake up, and, believe me, they are waking up fast. The farmer in the past considered himself to be a kind of small capitalist but as the depression continues he finds himself absolutely crushed. No more is he the complacent God fearing person patiently harkening to all the fake prescriptions of the quack politicians. The farmer has become a dangerous person not to be trifled with.

The growth of the Socialist party in Michigan is phenomenal. In the last two years 60 branches were formed outside of Detroit. Whereas two years ago there were only 2 branches in Detroit there are now 22. At this rate of growth we can hope to be the leading contenders in the next national election.

What impressed me most throughout the convention was the number of capable, intelligent men and women in the Socialist party. But that is not enough! What on earth can a handful do without the support and enlightenment of the masses? What the Socialist party needs is a powerful organization to match our

opponents. The time of theorizing in smoke laden club rooms is past—we must organize effectively—NOW!

On February 2, Norman Thomas spoke to a capacity crowd of 4,000 people at the Cass Technical High school. This was one of the largest crowds ever to attend a Socialist meeting. The people are hungry for Socialism. What do you say, let's give them plenty of brain food.

Estok Menton, Detroit, Mich.

What's What in Detroit.

Immediate release of Mooney and Billings and the liberation of the imprisoned Kentucky miners was demanded in resolutions adopted by the Socialist party of Michigan at their recent state convention. Candidates were nominated for the coming spring election. The nominees are Professor W. Bergman for highway commissioner, C. Sta'f, Justice of the Supreme court and H. Riseman and W. E. Alexander, regents of the University of Michigan. Professor H. McFarland for the Engineering department, Mr. P. Fagan for the state board of Agriculture and C. W. Crum, McRide, F. Fennett and Chester Graham as candidates for the state board of Education. All these comrades were delegates to the state convention.

Norman Thomas was in Detroit for a 4 day lecture engagement. "Stick it Out" was his message to more than 1,000 Briggs strikers at a mass meeting February 1, at Fairview Hall. Thomas also interviewed the picket lines and saw pay slips where employees received 2 and 3 cents an hour. The strike now is about over. Some of the plants started working again. The picket lines were broken up by police. P. Raymond, a communist, was ousted by the strikers as their leader. R. Darrow replaced him. A certain chairman of the strike committee was also ousted because he was working as a spy for an industrial agency, covering the activities of the Reds. At the Hayes Body Corporation which is now on strike picketing is prohibited. This order was issued by a Circuit judge.

Leaflets are being flooded among the Detroit S. N. P. J. membership by the so-called Left Wing of SNPJ. They have program which appeared in Radnik, a communist weekly, and which they propose to bring before the convention. A number of meetings were held by this group which it is said, receives orders from Chicago.

"The Detroit Leader", a Socialist weekly, made its first appearance last week. It is sold at newsstands and various stores. Subscriptions rates for one year are \$1.75. Single copies are 5c.

A correction: The debate between the two English Sections will be held February 25, instead of February 24. Andrew Grum, Jr., Detroit, Mich.

Only 75 Million-Dollar-a-Year Incomes

An awe-inspiring headline was carried by most papers, upon the publication of the income tax figures for 1931, namely: ONLY SEVENTY-FIVE HAD INCOME OF ONE MILLION IN 1931. Wasn't this heartbreaking? This pride of our nation, our glory and blessing in disguise, the million dollar a year species has shrunk from 513 in 1929 to 150 in 1930 and the miserable bottom of 75 for 1931. We shiver to think that perhaps the number fell further down in 1932. But perhaps we ought find consolation in the fact that even at this 1931 shrinkage the number of all-highest income receivers, there still remained 25 gentlemen or ladies who "earned" between

one and three million dollars a year, 7 whose annual income was between 3 and 5 million dollars, and 4 whose income was over \$5,000,000 the year of 1931. By the logic of God's attitude to the sinners of Sodom and Gomorrah whom he was willing to spare if there were but one righteous man in their midst, our capitalist civilization is sure to avoid the celestial wrath. The Big Four are a defense. What's more, all the jackasses on earth will readily jump at each others throat to save a civilization that still has 4 five-million-a-year income earners. The number of the jackasses is legion and God in Heaven will not fight them.—Advance.

SEARCHLIGHT

Proletarec will publish a special May Day issue in magazine form which shall sell for 20 cents. That was decided at a meeting of the directorate last Thursday night. A number of comrades in attendance at the SNPJ Supreme Board meeting were present to relate stories of the movement. In general, the movement is obtaining new momentum and new recruits but lack of work and money makes our progress slow. The opinion prevailed that a larger number of the May Day issue could be sold if the price were lower. However, it was found that our costs will not permit us to go below the price fixed. If ever there was a need for a wide circulation of such an issue it is now. So, comrades, let us secure orders for this issue. Let us stop at nothing less than five thousand extra copies.

Last week we mentioned "Pay and Place Under Socialism", a pamphlet published by the Socialist Party of New York. In the interim we had a chance to give the question further thought with the result that we have come to a conclusion altogether different from that expressed therein. It is my belief that eventually Socialism might bring about a system of exchange. That is, merchandise would be priced by the unit hour of labor required to make it and the purchaser would pay in unit hours of labor. This subject is a good deal more interesting than the consideration given it. Perhaps the above theory may be similar to that fostered by the Technocrats but I cannot understand why, in a Socialist society, the laborers pay should not be as great as that of an engineer, even though his creative power was not equivalent to that of an engineer. What if there were not enough laborers, while there were too many engineers? In such a case it could be possible that the law of supply and demand would give the laborer an advantage and a higher value for his work than the engineer. From this standpoint the subject is highly interesting. Hence, it can be recommended as a good subject to discuss.

Not so very long ago we Socialists were nearly alone in propagating unemployment insurance. When times were good we had a difficult approach and it mattered not how good our proposition was the workers, organized and otherwise, just wouldn't listen to us. The situation has changed considerably now. The old reactionary politicians who bartered at will with the power of the American Federation of Labor have been forced to evacuate their stand and concede to the continuous pummeling of the progressive unionists. After years of condemnation the Federation was finally forced by the conditions to beg for unemployment insurance. Now come the Episcopal clergymen in convention demanding this much needed social service and behind them the American National Society. It takes some people a long time to grasp the advanced ideas of the Socialists. Others are "playing the game" and do not concede until they are forced to do so. But all the time we Socialists can feel the satisfaction of knowing what's right.

Anyone with the least bit of humor must have gotten a big laugh out of the thunderous publicity the Chicago Tribune has been giving the advocates

of "keep the government out of business". Among the most amusing was the recent reports before Congress on keeping the government only in unprofitable business. On the same day that the Tribune published these startling headlines far back in an inconspicuous corner it had just a small item telling its readers that the "Postoffice in Britain Makes Biggest Profit". There are many ways to look at this amazing short story. First, England makes money on its postal service while Uncle Sams deficits have been mounting. Then again the income was over two per cent higher than the previous year. The British Postoffice also governs telephone and telegraph service and the total income for 1932 was the highest in its history. The Tribune is doing a fine service for the rich. That's how it is so powerful. It's time that the common people would learn that the Tribune is printed of, by and for the rich and demand government ownership of the utilities to enable our government to realize the profits in place of the rich grabbing everything.

We observed Abraham Lincoln's birthday and so was honored the memory of a true man who understood the common people. The Americans hypocritically recited Lincoln's virtue while we acclaim him as the greatest humanitarian of his days. Not another U. S. President can compare with him in this.

A Little Difference

"Socialism means dividing up," says the Simple Soul. Well, it's true in a way, but not the way the Simple Soul means it. But as a matter of fact, Capitalism "divides up", for after all, slaves must be kept alive.

Every evening, for instance, some 120,000,000 inhabitants of this great civilized nation eat the suppers that have been "divided up" for them that day. Some banquet on caviar and humming bird sweetbreads; some get big steaks; others liver and onions as their portion; while still others draw their grab-bag fashion from garbage cans.

Sure Capitalism divides up! By the way, did you get your share today?—Adam Coalidigger.

Sad Fate of Prophets

One of the troubles with the world is that the people who have nothing to say command the largest audiences while the people who have lots to say usually talk to themselves.

If you don't believe it, think of Amos and Franky, Andy and Herbert, talking to millions while I—Oh well, no really great prophet ever lived long enough to see his picture in the papers.—Adam Coalidigger.

Lodge "V boy" Invites You

Collinwood, O. — Lodge "V Boy" No. 53 SNPJ will give a dance Sunday, February 19, at the Slovane Workers Home, on Waterloo Rd. Jack Nagel's popular "Crusaders" will entertain us with dance music. A good time is in store for all that attend. The public is invited. The admission is 35c. — Frank Barbich.

Our Doings Here and There

By JOHN RAK

Plans for the fiftieth anniversary of Karl Marx under the auspices of branch No. 1 are being prepared. The program will consist of speakers, describing the work and life of Marx, singing of revolutionary songs, short sketches and ac's and other entertainment. This affair will be held Sunday, March 26, at the SNPJ Hall. Admission is 40c.

In Diamondville, Wyo., comrade Tratzik has been hustling, soliciting subscriptions for Proletarec. His recent letter contained 5 and informs us that working conditions are getting worse. He also sold a good number of Family Almanacs in his territory. From the same state, in Rock Springs, comrade John Jereb, our faithful booster, sends in 6 subs.

Recently we published the price list of our books. Among them are nice selections of English books written by well known authors. Books make a nice gift. If you do not have our price list, write for it in care of Proletarec. A large order was recently mailed to the Slovene Library in Lorain, Ohio.

Comrade Snoy, our well known Socialist agitator, underwent an operation for appendix at Martins Ferry, Ohio. Reports inform us that he is doing nicely. We wish him a speedy recovery.

The three day Bazaar given by the Cook County Socialist Party promises to be an interesting event to all comrades and sympathizers that attend. This affair will be held February 24,—25 and 26, at the party headquarters on 3252 W. North Ave. Admission tickets are 15c and can be purchased at the office of Proletarec.

The possibility of organizing a branch on the North Side will be talked over at mass meeting to be held Saturday, February 18, at 2250 Clybourn Ave. Comrade Zai'z will give a talk on economic problems which will be followed by a discussion. The admission is free.

On Sunday, February 26, at 2 P. M. branch 180 of West Allis will sponsor a mass meeting at Kralj's Hall on W. Madison and So. 60th St. Mayor W. D. Baxter and the state educational director comrade Biemiller will be the principal speakers. All comrades and sympathizers are urged to attend.

Ladies lodge Nada of Chicago is well known for its masquerade dances given in the past. Attending their affairs was an evening well spent and enjoyed. They again invite their friends to attend their dance on Saturday February 25, at a hall on So. Turner and 27th Sts. The admission is 25c in advance and 35c at the door.

THE CITY STREETS

By WILLIAM ALLEN WARD.

"Extra... the newsies shout... "big murder..."
"Buy a pencil," the street vender, stooped with years, pleaded...
"Gimme a quarter," the panhandler begs.
"Loan me a buck... it's my kid's birthday," a friend requests...
"Give it back tomorrow..."
"Move on... move on," the cop growls...
"Buy a paper" the old lady seated on the goods box pleads...
It is raining... the streets—the city streets—are slippery...
"Hey, guy, where's the army recruiting station?"
A young fellow from the North Dakota wheat fields asks;
"I'm hungry... gonna join the army... Maybe I can get somethin' to eat."
So... the city streets chattered...
"Extra... gimme... join the army... buy a paper... oranges to sell... loan me a buck... buy a pencil..."
Such is the language of the streets in New York, Dallas, Denver, Oklahoma City,
Anywhere streets run and people travel.
"Gimme... gimme... gimme..."

